

FÖRÄNDRA VÄRLDEN – EFTER JOBBET

Blir du också förbannad på orättvisor? Känner du dig hjälplös inför hoten mot miljön? Och frustrerad över att du inte orkar ta dig tid att göra något åt saken? Låt dig inspireras av tre personer som ägnar sin fritid åt att förändra världen!

AV MARIA ULLSTEN

Är man född före 1980 märker man inte alltid så mycket av den nya globala folkrörelsen. Kanske ojar man sig i stället över att dagens unga hellre shoppar än engagerar sig politiskt.

Men den oron kan visa sig obefogad. Det tror i alla fall Clara Åhlvik, intendent på Jönköpings läns museum.

– När jag var ung gick man med i ett parti eller en organisation. I dag engagerar sig ungdomar på helt andra sätt, säger Clara Åhlvik som fyller 50 år nästa gång.

Hon var ansvarig för *Craftwerk 2.0*, en utställning om bland annat craftivism, en rörelse som skapar gatukonst av textil, framför allt garn. Hit hör de som sticker färgglada och udda beklädnader till statyer och lyktstolpar för att protestera mot att företag tillåts ta allt större plats på gator och torg. Det finns också gerillaodlare som planterar morötter i rabatter på allmän plats av samma anledning.

– Gerillastickarna spinner vidare på graffitin, men graffitin är mer destruktiv. Den här nya rörelsen vill inte klottra och förstöra utan snarare vara snäll och glad, säger Clara Åhlvik.

Craftivism är en sammanslagning av aktivism och det engelska ordet för slöjd (craft) och en del av en global megatrend som av många kallas Wikirörelsen (som i uppslagsverket Wikipedia där vem som helst kan skriva in fakta) eller do it yourself (gör det själv)-rörelsen. Till samma trend hör de som har valt att sluta köpa nytillverkade kläder och datoroperativsystemet Linux, som redan på 1900-talet utmanade Microsoft genom att vara gratis.

– I dag finns en tydlig politisk aktivism i att inte köpa nytt. Man behöver inte vara raketforskare för att förstå att ett ekonomiskt system som bygger på att vi kan köpa tjugo nya toppar i månaden inte kommer att hålla i längden, säger Clara Åhlvik.

Det finns många likheter, men också flera avgörande

skillnader, från 1970-talets stora aktivistvåg proggen.
– Craftivisterna är inte så svartsynta som 70-talsvänstern.
För dem handlar det inte om fienden staten och kapitalet utan om det positiva och det roliga i att göra saker ihop med andra människor.

Dagens 25-åringar vill vara aktiva producenter, inte passiva konsumenter. I stället för att tåga under röda fanor på första maj använder de sms och Facebook för att flashmobba (blixtmobilisera) ihop en folksamling och ordna egna, spontana manifestationer. De skänker inte pengar till Röda korset – de samlar in pengar på egen hand. Och så protesterar de mot upphovsrätten genom att själva vara generösa med sådant som de har skapat.

– Craftivister och andra lägger ut manualer och mönster så att man kan kopiera deras saker. De är ointresserade av geniförklarade konstnärer.

MILJÖKÄMPEN: ”Jag milar mitt eget kol.”

SANYA FALKENSTRAND

Ålder: 32 år.

Familj: Jonas och Siri.

Gör: Studerar geografi, deltidsjobb i klädbutik och sångare.

Bonus med engagemanget: ”Att få träffa andra aktiva som är pålästa och drivna, det är härligt! Vi byter kunskap och informerar varandra.”

”NÄR MEDIA BÖRjade SKRIVA om klimatförändringarna för fem sex år sedan kände jag att nu måste jag göra något. Sedan dess är jag aktiv på hela min fritid. Jag kavlar upp ärmarna och försöker visa på praktiska saker som man kan göra. Hur man kan odla själv, hur man kan mjölksyra grönsaker. Jag är med i Klimataktion och Omställningsrörelsen och så har jag ordnat en klimatfestival och en byfest för att informera allmänheten. Det som oroar mig är tillgången på mat, jag tror att vi måste odla det vi ska äta själva när det ekonomiska tillväxtsystemet brakar ihop när oljan tar slut.

Så jag är med i en folkodling där jag bor, det är som en kolonilott, fast man sköter den tillsammans. Annars måste man ju vara där varje dag för att vattna och klippa. Jag försöker skapa ett minikretslopp hemma, jag ska bygga ett växthus på altanen, samla regnvatten, ha en maskkompost och mulltoa hemma. Och så milar jag mitt eget kol i en apparat (se bilden). Jag vill gärna vara en

inspirationskälla för andra. Så här kan man göra, så här kan man leva utan att vara konstig för det.”

GRAFFITISTICKAREN: ”Vi ger glädje och vi får glädje.”

”BRUNA LUNA”

Namn: Hemligt. I gatukonsten är det vanligt med alias, då utsmyckningarna är olagliga.

Ålder: 35+.

Familj: En son.

Bonus med engagemanget: ”Att vi har byggt upp en egen värld, ett lekutrymme för vuxna fritt från krav i ett samhälle som annars är fullt av krav.”

”JAG HÖRDE PÅ RADIO OM några tjejer i Texas som kallade sig Knitta please och stickade kläder till lyktstolpar och jag bara kände att det vill jag också göra. Så vi var några tjejer som bildade nätverket Stickkontakt och i början av 2007 stickade vi in våra första lyktstolpar på en gata i Stockholm. Vi sätter ut något handgjort och traditionellt kvinnligt i gaturummet för att få folk att le, slappna av och stanna upp en stund. Ända från början har ledordet varit glädje, vi ger glädje och vi får glädje. Stickningarna får ofta sitta upp i veckor, ibland i flera månader. Men vi vill också säga något om dagens fokus på konsumtion. Vi vill peka på alternativ till det som samhället vill att vi ska hålla på med, att vi ska vara lönsamma och effektiva hela tiden. Och vi vill inspirera andra till att börja skapa själva. Häromveckan sade min son att han ville ha Star wars-lego, och jag sade nej. Då gjorde han om det lego som han redan har, han målade det och sydde kläder. Då tänkte jag att ja, jag har lyckats!”

HBT-AKTIVISTEN: ”Vi vill skapa mötesplatser.”

DESIRÉE LJUNGCRANTZ

Ålder: 28.

Familj: Partner, bonusbarn och ett gäng nära och kära.

Gör: Utbildar skolpersonal kring likabehandling och anti-mobbning.

Bonus med engagemanget: ”Jag har blivit modigare! Trots att det är läskigt att hålla tal vet jag nu att jag kan.”

”JAG HADE ARBETAT I STOCKHOLM och när jag flyttade tillbaka till Norrköping tyckte jag att det var så trist att det inte var så många samkönade par som kysste

varandra eller höll varandra i hand offentligt. Jag började tänka hur jag skulle kunna bidra till att skapa ett bättre Norrköping för alla. Så jag gick med en projektbeskrivning till kommunen för att få evenemangsbidrag till en festival. Sedan var vi fyra personer som bildade en eventgrupp för att ordna Norrköping Pride en helg i april 2009. Nu är vi fler, vi har gjort två festivaler och planerar för den tredje. Jag är lite av en samordnare med helikopterperspektiv, jag kallar de olika arbetsgrupperna till möten och är talesperson utåt. Vi har ingen parad, utan ordnar i stället utställningar, filmvisningar, föreläsningar, debatter och konserter, bland annat hos ABF. Stockholm Pride i all ära, men vi vill skapa mötesplatser för hbt-personer här i Norrköping. Ställen där man kan träffa människor som man inte visste fanns i staden och som man sedan kan hänga med.”